

проф. др **Предраг Пузовић**
Православни богословски факултет
Катедра за историју Српске Цркве
Београд

Годишњи извештаји Православног богословског факултета Ректорату Универзитета од 1920. до 1940.

Годишњи извештаји Православног богословског факултета Ректорату Универзитета приказују једногодишњи живот и рад факултета.* У извештајима су подаци о сталним и хонорарним наставницима, асистентима, помоћном особљу, студентима, испитима, екскурзијама, библиотеци, студентском удружењу, хору студената итд. Неки извештаји су штампани у годишњим извештајима Ректората Универзитета министру просвете, али већи број извештаја остао је необјављен. Нажалост, недостају извештаји од 1920. до 1923. и од 1930. до 1933.

Први доступан извештај односи се на школску **1923/24.** годину. Универзитетска управа примила га је к знању 10. јула 1924. У овом извештају види се да је те школске године било 10 сталних професора, девет хонорарних, шест асистената дневничара и један помоћни радник.¹

У овој школској години у зимском семестру уписало се 105 студената а почетком летњег семестра још један. Током године исписала су се два студента тако да је на крају школске године остало 104 студента. Од овог броја српске националности је био 61 студент: 58 поданика наше земље и по један Србин из Руму-

---

* Овај рад је настао у оквиру пројекта бр. 149037А („Српска теологија у двадесетом веку“), који финансира Министарство науке и заштите животне средине Републике Србије.

¹ **Стални наставници:** др Димитрије Стефановић, протопрезвитер, редовни професор Св. Писма Новог завета и вршио је дужност декана; Стеван М. Димитријевић, протопрезвитер, редовни професор Историје Српске цркве; др Александар Павловић Доброклонски, контрактуални редовни професор Опште историје хришћанске цркве; др Теодор Ивановић Титов, протопрезвитер, контрактуални редовни професор Библијске историје са Библијском археологијом; др Драгутин Н. Анастасијевић, редовни професор Грчког језика и Културне историје Византије; др Лазар Мирковић, протопрезвитер, ванредни професор Литургике; др Борислав Лоренц, ванредни професор Философије; др Радивој Јосић, презвитер, стални доцент Антропологије; др Симеон Станковић, јеромонах, стални доцент Моралног богословља; др Јордан Илић, стални доцент Педагогике и Методике богословских предмета. – **Хонорарни наставници:** др Радован Кошутић, ванредни професор Философског факултета, предавао Руски језик, др Чедомиљ Митровић, редовни професор Правног факултета, предавао Хришћанску археологију и уметност, др Веселин Чајкановић, редовни професор Философског факултета, предавао Историју религије, др Војислав Јањић, министар вера, предавао Упоредно богословље; др Марко Микијељ, професор III београдске мушке гимназије, предавао патрологију; др Сретен Вујић, суплент IV београдске гимназије, предавао Догматику (умро 25. јуна 1924); Коста Манојловић, наставник певања II београдске мушке гимназије, предавао Црквено певање; Миаило Георгијевски, стални хонорарни наставник за јеврејски језик. – **Асистенти дневничари:** Димитрије Најдановић; Душан Петровић; Бранислав Костић, који се у току године захвалио, а на његово место постављен је Лазар Бујандрић; Иринеј Крстић, који је у току године отпуштен, а на његово место постављен Викентије Фрадински; Александар Макаренков и Алексеј Моргуљ. – **Помоћно особље:** Милен Стојадиновић, писар II класе. (АС, УБ Ф И бр. 38/1924)

није, Мађарске и Албаније. Студената руске националности било је 43: 41 студент и две студенткиње. Благоејање је имало 10 студената српске националности², док су руски студенти примали помоћ од Државног одбора за помагање руских избеглица. У факултетском дому на Косанчићевом венцу смештено је 12 студената: седам српске и пет руске националности.

У току ове школске године одржано је 18 седница Факултетског савета на којима се расправљало: о попуњавању упражњених места на катедрама, о избору асистената, о буџету, о факултетском дому на Косанчићевом венцу, о нострификацији диплома страних школа, о куповини књига за библиотеку, о покретању богословског часописа и студентским молбама.

Настава ове школске године извођена је по новој уредби из 1923. Предавања у оба семестра почела су на време. Похађање предавања било је неуредно због материјалне ситуације студената. Неких посебних прекршаја од стране студената није било. У три испитна рока – октобарском, фебруарском и јунском – пријављено је 318 испита, од којих је положено 291, није положено пет, док је за 22 испита уписано да су студенти одустали. Из извештаја се види да је Факултет имао факултетску и приручну библиотеку. У приручној библиотеци налазили су се углавном уџбеници. Библиотека се од јануара 1924. налази у Мишарској улици бр. 11. На крају школске године факултетска библиотека је имала 3.300 заведених бројева, с тим што нису биле заведене књиге купљене у Русији, као и 80 књига бившег Правног лиције у Печују које јој је Министарство правде поклонило. Библиотека је у току године имала принову – неколико домаћих и страних часописа.

Вођен је уредно и факултетски инвентар. На почетку школске 1923/24. Факултет је имао 45 инвентарских бројева или 154 комада намештаја у вредности од 15.096 дин. Током године набављено је 53 броја или 206 комада предмета намештаја у вредности од 66.621 дин.

На крају извештаја констатује се да је за следећу годину изабран за декана др Димитрије Стефановић, да су изабрани али још нису потврђени: два стална доцента, један учитељ, један указни и један неуказни асистент и два хонорарна наставника. Осим тога тражено је да се за две катедре распише стечај.³

Извештај за школску **1924/25.** је штампан. Ове године било је 13 сталних наставника: три редовна професора, два контрактуална, два ванредна и шест доцената. Промене у односу на претходну годину су следеће: др Марко Микијељ, хонорарни наставник, изабран је за сталног доцента за предмет Патрологија, а за два нова стална доцента изабрани су др Дамаскин Грданички, синђел, за предмете Пастирско богословље и Омилитика, и др Тихомир Радовановић, ђакон, за предмет Св. Писмо Старог завета. Контрактуалном редовном професору др Теодору Ивановићу Титову, поред његових предмета, додељен је и предмет Догматика, јер је др Сретен Вујичић, хонорарни наставник, умро.⁴ Ванредни професор Литургије др

² Државно благаоејање су имали четворица студената; из народних црквених фондова један румунски и један мађарски поданик; из Остојићеве Закладе у Суботици један; из Фонда Станојла и Драгиње Петровић три.

³ АС, УБ, Ф I бр. 38/1924.

⁴ Др Сретен Вујичић рођен је 1890. у Бајиној Башти, где је завршио основну школу, а потом 1909. Богословију Св. Саве у Београду. После Богословије службовао је у свом родном месту као свештеник до краја Првог светског рата. Након рата одлази у Атину где је завршио Богословски факултет. Вративши се у земљу, био је наставник у Гимназији и Богословији у Сремским Карловцима. Пред смрт је докторирао у Атини. Умро је после краће болести 25. јуна 1924. (Годишњи извештај ректора Универзитета министру просвете, Београд 1926.)

Лазар Мирковић изабран је у звање редовног професора, али то још није било потврђено. Хонорарних наставника било је осам: један редовни професор Правног факултета, четири редовна професора Филозофског факултета и три хонорарна наставника. Уместо др Војислава Јањића, ове школске године Упоредно богословље је предавао др Никола Ђорђевић, презвитер. За Црквенословенски језик ангажован је хонорарни наставник др Сретен Куљбакин, редовни професор Филозофског факултета. Асистената дневничара било је седам, као и један указни асистент. Међу прошлогодишњим асистентима нема Димитрија Најдановића, Душана Петровића и јерођаконa Иринеја Крстића; нови су Никола Миловановић и указни асистент за Општу историју хришћанске цркве др Иринеј Ђорђевић. Административно особље није увећавано, тако да је административне послове радио и даље Милан Стојадиновић, писар II класе.

Студената је ове године било мање него претходне. На крају ове године их је било укупно 71, од тога српских поданика 42, укључујући у овај број једног студента Србина из Мађарске и једног Србина из Румуније. Руских студената било је 29, дакле 14 мање него претходне године. Стипендију је имало осам српских студената, док су руски студенти као и претходне године, а тако ће бити и убудуће, примали помоћ за издржавање руских избеглица. У факултетској згради на Косанчићевом венцу ове године је смештено 15 студената – осам Срба и седам Руса.

Факултетски савет одржао је 13 седница, пет мање него прошле године. На седницама је решавано: о попуњавању упражњених места на катедрама сталним и хонорарним наставницима, о промени катедри, о избору и смењивању асистената дневничара, о избору благодетанаца за добротворне фондове, о универзитетском закону, о студентским молбама, о студентским тематима поводом појединих прослава, о факултетској згради на Косанчићевом венцу, о одсуству наставника, о признању степена магистра руских духовних академија, као формалних квалификација при избору наставника за овај факултет, о позиву на међународни конгрес у Љубљани и избору декана за следећу школску годину.

Што се тиче наставе, сви предмети су били покривени и настава је реализована према програму. Семинари су држани из: Догматичког богословља, Историје хришћанске и Српске цркве, Литургике, Омилитике и Педагогике.

У току године одржана су три испитна рока. У јесењем испитном року положено је 96 испита, није положено седам, испит су напустили два студента. У овом року студије су завршили три студента (сви су Срби). У зимском испитном року положено је 95 испита, није положено 12, одустало је од испита 22 студента. Студије су завршили два студента (оба Срби). У летњем испитном року положено је 132 испита, није положено седам, одустало је од испита 11 студената. Студије су завршили два студента (један Србин и један Рус). Укупно је ове године завршило студије седам студената.

Предавања су у овој школској години почела на време. Студенти су нередовно долазила на предавања. Разлога за то је било више, а један, који се помиње и претходне године, јесте материјалне природе.

Главна факултетска библиотека у Мишарској улици имала је на крају ове школске године 6.855 заведених бројева, што је дупло више у односу на претходну годину. У извештају нема података о приручној библиотеци факултета. Увећан је и намештај за пет бројева предмета, али вредност ових ствари није процењена, јер је намештај углавном добијен уз помоћ Ректора Универзитета на име репарације. За следећу буџетску 1926/27. годину тражено је да се предвиди место

за једног редовног професора, једног ванредног професора, једног указног асистента, једног учитеља вештина (певања) и три асистента дневничара. За наредну годину за декана је изабран др Димитрије Стефановић.⁵

Извештај за **1925/26.** је штампан. Према овом извештају може се закључити да је Универзитет дао извесна упутства за попуњавање извештаја. У овом извештају, па и у неколико наредних, не наводе се имена професора и звања, већ само број сталних, редовних, број хонорарних, број асистената итд.⁶ Међутим, подаци о променама у звањима, или ако је постављен нови наставник, редовно се уносе у извештај.

Како се у овом извештају наводи, школска година је почела уписивањем нових студената од 25. до 30. септембра. Од 1. до 15. октобра обављени су испити, после чега је извршен упис старих студената. Предавања су почела 16. октобра и трајала до 31. јануара 1926. Од 1. до 15. фебруара одржани су испити у зимском семестру. После уписа старих студената, почела су предавања 6. марта и трајала до 15. јуна. Од 15. до 30. јуна одржани су испити у летњем семестру. Сталних наставника било је 15, што је до тада највећи број. У неколико наредних година број сталних наставника неће се мењати. У односу на претходну годину новина је у томе што је др Лазар Мирковић потврђен за редовног професора а др Душан Глумац изабран за сталног доцента. Хонорарних наставника било је осам, исто као и у прошлој години.

У зимском семестру уписао се 71 студент а у летњем 81, дакле 10 студената више у односу на прошлу годину. Од овог броја 47 студената је било српске националности (45 држављана наше државе, један Србин из Мађарске и један Србин из Румуније); руских студената било је 34 (5 више у поређењу са прошлом годином).

У овој години државну стипендију није уживао ни један студент Богословског факултета. Помоћ из народних црквених фондова у Карловцима примао је један студент, из Фонда Станојла и Драгојле Петровић благодејање су примала два студента, из Остојићеве Закладе у Суботици један, од управе Темишварске епархије два и из Фонда епископа темишварског Георгија Летића један. Руски студенти су и даље примали помоћ од Државног одбора.

Кућа на Косанчићевом венцу бр. 16, завештање епископа Никанора Ружићића, постала је дом студената Богословског факултета. По дозволи Факултетског савета у дому су становали сиромашни студенти, а ове године их је било 19 (10 Руса и 9 Срба), дакле четири више у односу на претходну годину.

У овом извештају први пут се помиње Удружење студената Православног богословског факултета, основано још 1923, чија је правила потврдио Универзитет 10. априла 1924. Других податак о Удружењу нема.

Факултетски савет одржао је ове године 13 седница, као и претходне. Интересантно је да се на седницама расправљало о смањивању броја студената, као и о актуелним темама: о новом универзитетском закону, општој универзитетској уредби итд.

Захваљујући прилогу патријарха Димитрија од 50.000 дин. покренут је јануара 1926. научно-богословски часопис *Богословље*. До краја школске 1925/26. изашла су три броја часописа.

⁵ АС, УБ, Ф I бр. 3 38/1925; Универзитет у Београду у 1924/25. години, Годишњи извештај Ректора Универзитета министру просвете, Београд 1926, 76-89.

⁶ Види Универзитет у Београду у 1925/26. години, Годишњи извештај Ректора Универзитета министру просвете, Београд 1927, 118-121.

Према извештају, настава се одвијала нормално. Као допуна одржани су семинари из предмета: Св. Писмо старог и Новог завета, Догматике, Опште историје хришћанске и Српске цркве, Литургике, Пастирског богословља, Педагогике, Философије, Патрологије, Апологетике и Црквеног права. Похађање наставе од стране студената није било на завидном нивоу.

У јесењем испитном року 45 кандидата је пријавило 109 испита, од тога Срби 41 а Руси 68 испита. Положено је 87 испита, није положено 11, одустало је од испита 11 студената. Студије су завршили четири кандидата. У зимском испитном року испите је пријавило 39 кандидата (20 Срба и 19 Руса). Срби студенти су пријавили 54 а Руси 46 испита, укупно 100. Положено је 89 испита, није положено четири, одустало седам студената. Студије у овом року завршили су осморица кандидата. У летњем испитном року испите је пријавило 47 кандидата (26 Срба и 21 Рус). Српски студенти су пријавили 61 а Руси 50 испита, свега 111. Положено је 95 испита, није положено пет, одустало се од 11 испита. Студије је завршио један кандидат. У овој години студије је завршило 13 кандидата.

Факултетска библиотека смештена у Мишарској улици има око 15.000 књига. До краја школске године био је заведен 7.201 број. Од прошле године библиотека је увећала свој фонд за 346 бројева.

У овогодишњем извештају први пут се помиње намера да се купи посебна зграда за потребе Факултета. Да би се престало са сељењем из једне зграде у другу, предлаже се да се у буџету предвиди одређена свота новца за куповину зграде Богословског факултета. Такође се предлаже да се за идућу годину предвиде државне стипендије за студенте Богословског факултета, чиме би се поправило материјално стање марљивих и сиромашних студената, што би довело до уреднијег похађања предавања. У буџету је требало предвидети одређену своту новца за штампање уџбеника и куповину половних књига. За идућу школску годину за декана је поново изабран др Димитрије Стефановић.⁷

У извештају за **1926/27.** види се да по питању уписа нових и старих студената, испита, почетка и завршетка школске године нема разлике у односу на претходну годину.

Сталних наставника било је 15, као и прошле године. Промена је у томе што је др Борислав Лоренц, ванредни професор, изабран у звање редовног професора, др Радивој Јосић, доцент, изабран је у звање ванредног професора, а Михајло Георгијевски је из хонорарних преведен у сталне професоре, па је ове године било седам хонорарних наставника, један мање но прошле. Од прошлогодишњих седам ове године је било два асистента – један званичник и један неуказни.

Када су у питању студенти примећује се да их је више него прошле године: у зимском семестру било је уписано 83, дакле 12 више него прошле године, а у летњем 129, значи 48 више него у истом периоду прошле године. Срба је у оба семестра било 72 а Руса 57. Ове школске године први пут су два студента примали државну стипендију, из Фонда Марије и Николе Трандафила у Сремским Карловцима стипендиран је један студент, из Фонда Станојла и Драгиње Петровић један (један мање него прошле године), из личног фонда епископа темишварског Георгија Летића стипендирано је пет студената (четири више него прошле године); код руских студената није ништа мењано у односу на прошлу годину.

У факултетски дом примљен је мањи број студената у поређењу са прошлом

⁷ Универзитет у 1925/26. години, Годишњи извештај Ректора Универзитета министру просвете, Београд 1927, 118-121.

годином. Прошле године било их је 19, а ове 14 (седам Срба и седам Руса).

Одржано је 10 седница Факултетског савета, три мање него прошле године. Питања која су разматрана скоро да су иста као и у претходној школској години. Уредник *Богословља* је и даље био др Димитрије Стефановић.

У Јесењем испитном року пријављено је 100 испита, положено 83. Студије је завршило шест кандидата. У зимском испитном року пријављено је 88 а положено 76 испита. Студије су завршили два кандидата. У летњем испитном року пријављено је 146 испита а положено је 128. Студије су завршили два кандидата. Ове године студије је завршило 10 студената.

У Факултетској библиотеци заведено је 7.800 бројева, 601 број више него прошле године. – За следећу годину за декана је изабран др Лазар Мирковић, редовни професор.⁸

Извештај за **1927/28.** је такође штампан. Уз овај извештај Ректорату Универзитета је достављен распоред предавања за зимски семестар 1928/29. У извештају се види да је број сталних наставника 15, као и претходних година, али сада шест редовних професора (прошле године пет), ванредних два (прошле један), доцента шест (прошле осам); хонорарних наставника било је пет (прошле године седам), наиме хонорарни наставник за Руски језик др Радован Кошутић поднео је оставку, а хонорарни наставник за Црквенословенски језик Миливоје Башић је умро, и уместо ове двојице професора за оба предмета је за хонорарног наставника изабран др Димитрије Ђуровић, професор Државне трговачке академије. Међу осталим указним и неуказним особљем није било промена у односу на прошлу годину. Факултетски савет је у овој години одржао 11 седница на којима је решавано 69 предмета.

Студената је ове школске године било мање него прошле: у зимском семестру уписао се 101 а у летњем 114; Срба држављана наше земље било је у зимском семестру 68, у летњем 81, а од страних држављана у оба семестра је било: два Србина из Мађарске, један Србин из Румуније, 28 Руса из Русије и један из Пољске, један Чех из Чехословачке. Државну стипендију и даље су примали два студента. Из фондова поменутих у прошлој години помоћ је примало четири а стипендију један студент. Из личног фонда епископа Георгија Летића није нико примао стипендију. Што се тиче руских студената није било промена у односу на прошлу годину.

Ове године отворен је студентски дом, поклон Његовог величанства краља, у који је смештено 14 студената Богословског факултета, док је у интернату Богословског факултета на Косанчићевом венцу смештено 25 студената (15 Срба и 10 Руса). Студенти смештени на Косанчићевом венцу имали су до маја 1928. бесплатан стан, а од тада плаћају 30 дин. месечно за одржавање чистоће у интернату. До ове године надзор у интернату вршио је др Симеон Станковић, ванредни професор; крајем године Станковићу је за помоћника постављен др Душан Глумац, доцент. Током године су на кући која је служила као интернат извршене нужне поправке: уведена је канализација, замењене су електричне инсталације, извршена је поправка прозора и врата, окречена је цела зграда, купљена су ћебад, сламњаче итд. За исплату ових радова прикупљено је од прилога 28.826 дин. и 70 пара и позајмљено још 13.000 дин.

Настава се одвијала према плану. Први пут се у извештају констатује да је посећеност предавањима била добра. И испитни рокови су одржани према плану.

⁸ АС, УБ, Ф I, бр. 37/1927

У јесењем испитном року 42 студента пријавили су 73 испита. Испите је положио 31 студент, три је пало, а осам одустало. Укупно положених испита у овом року било је 62, а дипломирао је један студент. У зимском семестру 54 студента су пријавили 128 испита. Испите је положило 40, шест је пало, а осам одустало. Положених испита било је 114, а студије су завршили осам студената. У летњем испитном року 64 студента су пријавили 177 испита. Испите је положило 55 студената, пало осам, одустао је један. Положених испита било је 168, а студије је завршио један студент. Током године студије је завршило 10 студената.

Библиотека ове године није знатније увећала свој фонд, за свега 60 бројева. Разлог је недостатак новца.

Прве податке о екскурзијама налазимо тек у овом извештају. Наиме, студенти су под вођством проф. др Душана Глумца о Ускршњим празницима од 14. до 22. априла извели научну екскурзију посетивши манастире Горњак, Манасију, Раваницу, Љубостињу и Жичу. За летње ферије планирано је да студенти посете Свету Гору под вођством Стевана Димитријевића.

За декана за идућу годину поново је изабран др Лазар Мирковић.⁹

Извештај за **1928/29.** је такође штампан. Упис нових и старих студената, као и испити и предавања одвијали су се према прописима Уредбе. У овој години било је 16 сталних наставника, један више него прошле, јер је један универзитетски наставник вештина изабран у сталне наставнике. Од шест доцената, колико их било прошле године, остала су тројица: др Јордан Илић је целе школске године био на боловању, др Марко Микијељ је поднео оставку почетком школске године а разрешен је дужности 30. јануара 1929, др Иринеј Ђорђевић је пошто је изабран за викарног епископа поднео оставку која је уважена 22. децембра 1928. Хонорарних наставника било је пет: на место др Николе Ђорђевића, гимназијског наставника, изабран је 21. марта 1929. за хонорарног наставника за Упоредно Богословље др Душан Јакшић, професор Богословије у Сремским Карловцима. Факултет је и даље имао једног секретара, а од неуказног особља једног контрактуалног асистента, који је вршио дужност библиотекара, и једног званичника дневничара.

У зимском семестру уписало се 175 студената, 74 више него прошле године, а у летњем 167, 53 више него прошле године. Срба наших држављана у зимском семестру је 132 а у летњем 125. Од страних држављана у зимском семестру било је: два Србина из Мађарске, један Србин из Румуније, 33 Руса, пет Чеха, један Пољак и један Немац, а у летњем семестру: два Србина из Мађарске, два Србина из Румуније, 30 Руса, седам Чеха. Не помињу се даље студенти из Пољске и Немачке. Уочљиво је да се број студената из године у годину повећава.

У овој школској години и стипендија је било више него прошле године: државну стипендију примали су два студента, из Фонда Марије и Николе Трандафила у Сремским Карловцима осам студената по 8.000 годишње, из Фонда Станојла и Драгиње Петровић (Београд) три студента по 500 дин. месечно, такође из овог фонда четири студента добили су током године помоћ од 500 дин., еп. темишварски Георгије Летић давао је стипендију једном студенту 500 дин. месечно. У овом извештају први пут се помиње Задужбина Саве Поповића из Госпођинаца (Бачка) из које је примао стипендију један студент у износу од 2.000 дин. годишње. Код руских студената у погледу помоћи нема промена у односу на прошлу годину.

⁹ Универзитет у 1927/28. години, Годишњи извештај Ректора Универзитета, Београд 1929, 67-70; АС. УБ, Ф I, бр. 38/1928.

У студенском дому било је смештено 20 студената, шест више него прошле године, а у интернату Богословског факултета на Косанчићевом венцу од 17 до 21 студент, нешто мање него прошле године. Услови живота у интернату су доста побољшани. Ове године интернат је на рачун репарација из Немачке добио потребан намештај и посуђе за кухињу¹⁰, која је за студенте у интернату отворена 1. априла 1929.¹¹

У интернату се 19. новембра 1928. почело са редовним јутарњим и вечерњим богослужењима. Служио је студент јеромонах Макарије Ђорђевић, потоњи епископ сремски. Управник дома др Душан Глумац¹² за потребе интерната узео је на реверс иконе из цркве Св. Марка и Саборне цркве. Једно комплетно свештеничко одјејање поклонила је црква у Винковцима, а један епитрахил свештеничка задруга.

Интересовање за интернат Богословског факултета је из године у годину расло. Патријарх Димитрије је посетио интернат новембра 1928. и 26. априла 1929, еп. темишварски др Георгије Летић 17. децембра 1928, а еп. нишки Доситеј 8. маја 1929. Студенти у интернату плаћали су месечно за становање 50 дин. а за храну 250-300 дин. Ради смештаја сиромашних студената вршене су припреме за подизање још једног спрата. Према извештају управника интерната владање студената је било добро.

Ове године су студенти, изузев они сиромашни, приликом уписа уплатили по 30 дин. за Фонд здравствене заштите; у зимском семестру је за овај фонд прикупљено 4.650 а у летњем 4.020 дин.

Факултетски Савет је ове године одржао 14 седница, три више него прошле. На седницама је разматрано 106 предмета. Факултетски часопис *Богословље* је редовно излазио. Уредник је и даље био др Димитрије Стефановић.

Настава се у току године одвијала према распореду. Према извештају наставника, студенти су уредно посећивали наставу и марљиво радили у семинарима. Међутим, из неких предмета током целе године није било предавања. Студенти III године нису слушали предавања из Патрологије, јер је др Марко Микијељ поднео оставку. Факултетски Савет је одлучио да садашњи студенти III године слушају Патрологију у IV години. Током целе године нису држана ни предавања из Педагогике и Катихетике, јер је др Јордан Илић био на боловању. Историју Западних цркава, после избора др Иринеја Ђорђевића за викарног епископа, предаје др Александар Доброклонски.

Испитни рокови су обављени према распореду. У јесењем испитном року 56 студената је пријавило 103 испита. Испите је положило 49 студената, шест није положило, један је одустао. Положених испита било је 96. Студије су завршила три студента. У зимском испитном року 49 студената пријавило је 114 испита. Испите је положило 30 студената, није положило 13, одустало шест. Положених испита било је 95. Студије су завршила два студента. У летњем испитном року 86

¹⁰ На молбу Савета Богословског факултета Универзитетска Управа је одобрила 7.000 зл. марака на рачун репарације за набавку намештаја. Ствари су наручене код фирме Вертхајм у Берлину и испоручене 28. децембра 1928. Добијено је: 30 гвоздених санитарских белих кревета са матрацима и сламњачама, 30 ћебади, 25 ормара, 12 умиваоника, 60 креветских чаршава, 60 навлака за ћебад, 60 навлака за јастуке, 70 тањира плитких, 30 дубоких, 100 тањира, 50 шоља, 40 кашика, ножева и виљушка, по 10 посуда за супу, печење и вариво, три пећи, један шпорет и 12 лонаца, 100 чаша за воду и 10 сланика.

¹¹ Отварање кухиње помогли су Свети архијерејски синод и Велики Управни Савет Патријаршије са 50.000 дин. и ректор Богословије у Сремским Карловцима др Викентије Вујић са 500 дин.

¹² Др Душан Глумац је преузео управу интерната школске 1928/29. године.

студената пријавило је 246 испита. Испите је положило 68 студената, 12 није положило, шест је одустало. Положених испита је било 229. Студије је завршио један студент. Укупно је у току године завршило шест кандидата. Примећује се да је број испитних пријава све већи јер је и више студената. У извештајима се све чешће констатује да је успех на испитима „више него задовољавајући“.

Факултетска библиотека је и даље била у Мишарској улици бр. 11. Ове године библиотечки фонд се увећао за 1722 броја, јер је Факултет добио на рачун репарација из Немачке 23 сандука књига у вредности од 30.000 зл. марака. Библиотека је на крају године имала 9.474 заведена броја.

За следећу школску годину за декана је изабран Стеван Димитријевић.¹³

Извештај за **1929/30.** није штампан. Према овом извештају било је 15 сталних наставника.¹⁴ У летњем семестру попуњена је и Катедра Патрологије која две године није имала наставника: за ванредног професора изабран је др Бранко Гранић, дотадашњи ванредни професор Философског факултета у Скопљу. Предавања из Педагогике и Методике богословских предмета ове године су редовно држана јер се др Јордан Илић вратио са боловања. Хонорарних наставника било је пет.¹⁵ Указно особље су чинили један секретар факултета и један указни асистент библиотекар, а неуказно један званичник-дневничар.

У зимском семестру уписано је 237 а у летњем 230 студената, што је највећи број од почетка рада Факултета. Срба наших држављана у зимском семестру било је 187 а у летњем 174. Страних држављана у зимском семестру било је 50, и то један Србин мађарски држављанин, пет Срба румунских држављана, један Србин албански држављанин, 10 Чеха и 33 Руса. У летњем семестру страних држављана било је 54, дакле четири више него у зимском, јер су се у овом семестру уписали још четири Србина румунска држављанина.

У овом извештају први пут се даје податак да је од 230 студената уписаних у летњи семестар 196 завршило Богословију и положило богословски испит зрелости а 34 гимназију са положеним испитом зрелости.

У овој школској години више студената је примало благодејање него у прошлој. Државну стипендију су и даље примала два студента; из Фонда Станојла и Драгиње Петровић месечну помоћ од 500 дин. примало је седам студената, пет више него прошле године; из Фонда епархије Темишварске примало је по 600 дин. месечно пет студената, а прошле године нико; из Задужбине Јована и Марије Трандафила, при Великом управном савету Српске Патријаршије примало је по 800 дин. месечно пет студената, три мање него прошле године; из епархијског Фонда епархије Битољске примао је месечно 350 дин. један студент; од епископа Будимског др Георгија Зубковића примао је месечну помоћ од 600 дин. један студент; од епископа Злетовско-Струмичког Серафима примао је месечну помоћ од 500 дин. један студент;¹⁶ из Задужбине Саве Поповића из Госпођинаца додељена је годишња помоћ од 2.000 дин. једном студенту.

¹³ Универзитет у 1928-29. години, Годишњи извештај Ректора Универзитета, Београд 1930, 87-94.

¹⁴ Стални наставници: шест редовних, један контрактуални редовни, четири ванредна, три доцента и један виши учитељ вештина.

¹⁵ Хонорарни наставници: два редовна професора Философског факултета, један редовни професор Правног факултета, један професор Државне трговачке академије и један професор Богословије Св. Саве.

¹⁶ У извештајима се први пут помињу Фонд епархије Битољске и стипендије које су давали епископ Будимски Георгије Зубковић и епископ Злетовско-Струмички Серафим.

У студентском дому било је смештено 25 студената Богословског факултета, пет више него прошле године. На кући епископа Никанора Ружичића, која је служила као интернат, дограђен је нови спрат, а реновиране су и остале просторије. За дозиђивање и преправку зграде позајмљено је од Београдске задруге 250.000 дин. У интернату је живело између 34 и 45 студената, што је дупло више него прошле године. Смештај већег броја студената у интернату имао је за последицу бољу посећеност наставе. У зависности од положаја собе и броја кревета у њој, студенти су месечно плаћали за становање у интернату 100 или 200 дин. а за храну 200 до 400 дин., према имовном стању; пет студената плаћало је по 100 дин., док су двојица најсиромашнијих били ослобођени плаћања.

Из године у годину повећавао се број студената, па се тако повећавао и број испита пријављиваних у испитним роковима. Из доступних података види се да је успех студената био добар. У јесењем испитном року 67 студената пријавило је 114 испита, положило је 60 студената, четири пало, а три одустало. Положено је 107 испита. Студије су завршили два студента. У зимском испитном року пријавило је 77 студената 161 испит, положило је 73 студента, један је пао, три су одустала. Положено је 157 испита. Студије су завршила два студента. У летњем испитном року пријавило је 118 студената 368 испита, положило је 65 студената, 38 је пало, а 15 је одустало. Положено је 315 испита. Студије је завршило три студента. У овој години завршило је студије седам студената.

Факултетска библиотека имала је ове године 10.078 заведених наслова, са више од 20.000 примерака и свезака. Од 1. јуна 1929. до 1. јула 1930. заведено је 520 нових књига. За научни рад професорима је ове године било издато 268 а студентима за спремање испита и израду семинарских радова 1080 књига. Библиотечки фонд су поред професора и студената Богословског факултета користили и професори и студенти других факултета Београдског универзитета. Библиотеку је посетило ове године 2.100 корисника.

Из досадашњих извештаја могло се приметити да је број награђених студентских светосавских темата био мали; ове године награђено их је пет. Краљевом наградом од 2.000 дин. награђен је студент треће године Мирослав Војиновић за израђени темат под насловом *Теизам и пантеизам*. Из Фонда пок. Луке Ћеловића награђена су са по 1.000 дин. два темата и то рад студента четврте године Панталемона Хапланова *Словенски превод Светог писма Новог завета* и рад студента друге године Владимира Петржена *Философија и религија*; из Фонда Адама Орловског из Варшаве награђена су два темата са по 500 дин. – рад студента друге године Арсенија Бркића *Разлика религије као законска сметња за склапање брака* и рад студента прве године Трипка Ђукановића *Философија и религија*.

За Фонд здравствене заштите студената уплаћено је у зимском семестру по 30 дин. по студенту, што укупно износи 6.180 дин., а у летњем семестру по 50 дин., што укупно износи 9.150 дин. Овај новац је са списком студената предат рачуноводству Универзитета за Државну хипотекарну банку.

Факултетски Савет одржао је ове године девет седница на којима је решавано 59 предмета. Часопис *Богословље* је и ове године редовно излазио; уредник је био др Димитрије Стефановић. За декана за наредну школску годину поново је изабран Стеван Димитријевић.¹⁷

Нажалост, извештаји од 1930. до 1933. нису ми били доступни.

¹⁷ АС, УБ, Ф I бр. 41/1930.

У извештају за школску 1933/34. видимо да је на Богословском факултету предавало 16 наставника и то: седам редовних професора, четири ванредна професора, два доцента, један виши учитељ вештина, и два хонорарна наставника.¹⁸ Број хонорарних наставника са других факултета смањен је са пет на два: оставке су дали Душан Јакшић, професор Богословије Светог Саве, и Димитрије Ђуровић, професор Трговачке академије у пензији, а професор Правног факултета Чедомил Митровић је умро; двојица су били професори са Филозофског факултета – Веселин Чајкановић и Владимир Р. Петковић; поред њих четворица сталних наставника хонорарно су предавали четири предмета, јер није било кредита да се за ове предмете изаберу стални наставници. Указно особље су чинили секретар факултета Световид Кнежевић и асистент-библиотекар Викентије Фрадински. Званичник-дневничар у секретаријату Милутин Миленковић и дневничар у библиотеци Петко Трифуновић вођени су као приправничко-административно особље.

У зимском семестру уписало се 222 студента (221 мушких, један женски). Са завршеном Богословијом и положеним богословским испитом зрелости било је 160 а са гиманзијом 62. Срба поданика наше државе било је 178, а страних држављана 44 и то: Руса емиграната из Русије 11, из Пољске један, из Чехословачке четири, из Мађарске четири, из Румуније 17, из Италије један, из Немачке један, из Грчке три и из Албаније два. У летњи семестар уписало се 226 студената (225 мушких, један женски). Са богословским испитом зрелости било је 166 а са завршеном гимназијом 60. Срба поданика наше државе било је 185, а из иностранства 41 и то: Руса емиграната из Русије седам, из Пољске један, из Чехословачке пет, из Мађарске три, из Румуније 16, из Италије један, из Немачке један, из Грчке један, из Албаније четири, из Америке два.

Пресељењем факултета у близину интерната и повећаним бројем стипендија, посећеност наставе је ове године била боља него претходних година.

У јесењем испитном року пријављено је 243 испита, положено 207, није положено 16, одустало се од 20, завршило је студије шест кандидата. У зимском испитном року пријављено је 315 испита, положено 251, није положено 32, одустало се од 32, завршило је студије три кандидата. У летњем испитном року пријављено је 614 испита, положено 530, није положено 10, одустало се од 74, завршило је студије 26 кандидата. У овој години студије је завршило 35 кандидата.

Ове године награђено је 20 светосавских темата и то: Краљевом наградом један, из Задужбине пок. Луке Ћеловића један, даром еп. Захумско-Херцеговачког др Симеона Станковића два, а 16 из Задужбине пок. проте Алексе Илића.

Број стипендија и разних помоћи повећавао се из године у годину, што је омогућавало сиромашним студентима нормално студирање. Ове године било је 75 стипендија, што значи да је око једне трећине студената примало помоћ. Стипендије су примане од: Великог управног савета Патријаршије пет, Фонда Његовог величанства краља једна, Светог архијерејског синода (20 студената примало

¹⁸ Редовни професори: Стеван Димитријевић, др Драгутин Анастасијевић, др Димитрије Стефановић, др Лазар Мирковић, др Борислав Лоренц, др Теодор Титов, један контрактуални редовни професор др Александар Доброклонски. – Ванредни професори: др Јордан Илић, др Филарет Гранић, др Радивоје Јосић и др Душан Глумац. Др Радивоје Јосић је изабран за редовног професора, али није предложен Универзитетском већу на потврду, јер није било кредита за унапређење. – Доценти: др Атанасије Поповић и др Петар Ђорђић, који је ове године изабран за предмете Црквенословенски и Руски језик. – Виши учитељ вештина г. Коста Манојловић. – Хонорарни наставници: др Веселин Чајкановић и др Владимир Р. Петковић.

је од 200 до 1.000 дин.), Фонда Станојла и Драгиње Петровић 13, Друштва Светог Саве пет, Епархије Банатске пет, епископа Банатског др Георгија Летића шест, Закладе Јосипа Димитријевића из Шибеника три, Закладе Павла Стерије из Темишвара три, Закладе Јована и Марије Трандафил једна, Фонда Симе Игуманова једна, Фонда финансијске контроле једна, Епархије Охридско-Битољске једна, Епархије Рашко-Призренске једна, Епархијског управног савета Сарајево, Српских народних црквених фондова, Сремски Карловци једна, Црквеног суда у Битољу једна, Српске православне општине у Панчеву једна, а такође и од више манастира – Раванице једна, Војиловице једна, Бездина у Румунији једна, Јошанице једна и Свете Тројице у Великој Кикинди једна.

У интернату Богословског факултета становало је у просеку око 45 студената, а хранило се ту око 70. За стан су у зависности собе месечно плаћали од 80 до 200 дин. а за храну по 300 дин. Ове године дуг Београдској задрузи за дозиђивање спрата износио је 108.534,15 дин., што значи да је више од половине отплаћено.

Настава се ове године одвијала редовно, осим мањих прекида због студенских нереда када су предавања била обустављена на целом Универзитету. Крајем 1932. Факултет се преселио у један део зграде у улици Краља Петра (доцније 7. јула 2; данас опет Краља Петра). Ту су на скученом простору смештени: деканат, слушаонице, семинари и библиотека. Факултетски Савет одржао је 12 седница на којима је решено 93 предмета.

Факултетска библиотека је прошле године имала 11.150 наслова, а ове 12.230, са више од 30.000 томова. Један број књига купован је од годишњег кредита, други од прилога, а било је и поклоњених. Откако је библиотека пресељена у зграду у улици Краља Петра створени су бољи услови за њено коришћење: дневно у њој користи књиге око 50 студената.

Часопис *Богословље* излази већ девету годину. Од почетка излажења часописа уредник је др Димитрије Стефановић. Часопис се издржава од претплате и прихода из Фонда патријарха Димитрија. Сарадници часописа нису добијали новчане надокнаде и углавном су то били професори Факултета, мада је било и других. Часопис је штампан у 1.000 примерака. Преплатника на часопис било је 658, док је 44 примерка слато разним установама за размену.

У овом извештају помиње се Удружење студената Богословског факултета, основано још 1926. Удружење је имало своју доста добру библиотеку. Бавило се литерарним радом и издавањем литографисаних лекција. Од пре три године издаје и часопис *Светосавље*. Удружење је уз помоћ Факултета организовало дочек студената Софијског богословског факултета и узвратило им посету. Студенти Руси имају своје удружење, које се налази у латентном стању, због сталног смањења броја руских студената.

Студенти Богословског факултета основали су 1931. хор који има око 50 чланова и циљ му је неговање православне црквене песме; најчешће је певао у Саборној цркви, затим на приредбама разних религиозних и хуманитарних друштава, а приређивао је концерте духовне музике у Београду и унутрашњости. Хор је ове године имао веома успешну турнеју, која је обухватила градове: Београд, Битољ, Охрид, Дебар, Гостивар и Тетово. Такође, ове године хор је забележио значајан успех у време свог једномесечног летовања на острву Вису. Председник хора је др Душан Глумац.¹⁹

¹⁹ АС, УБ, Ф I бр. 41/1934.

На почетку **1934/35.** школске године Богословски факултет је добио два нова наставника: професор Битољске богословије др Јустин Поповић изабран је за доцента на Катедри за Упоредно богословље, а др Викентије Вујић, викарни епископ моравички, за хонорарног наставника на Катедри Црквено право. Тако је на крају школске 1934/35. Богословски факултет имао 18 наставника: шест редовних професора, једног контрактуалног редовног професора, четири ванредна професора, три доцента, једног вишег универзитетског учитеља вештина и три хонорарна наставника.

Почетком зимског семестра уписало се 246 студената (242 мушка и женска четири). Наших држављана било је 214, а страних 32: Руса 15, из Чехословачке пет, из Мађарске два, из Румуније три, из Немачке два, из Грчке један, из Албаније три, из Бугарске један. Са положеним богословским испитом зрелости било их је 180 а са гимназијском матуром 66. Почетком летњег семестра број уписаних је исти као у зимском семестру, с том разликом што је наших држављана било 220 а странаца 26: три мање из Чехословачке, два мање из Албаније, ниједног није било из Мађарске и Румуније, три више из Русије и један више из Грчке.

И ове године настава се одвијала нормално, осим мањих прекида због студенских немира на Универзитету. Услови за студирање су се побољшали захваљујући и томе што су се факултетска библиотека и семинари налазили у једној згради.

У октобарском испитном року пријавило је 270 кандидата испите, положило 197, пало 26, одустало 47, а студије завршило пет. У фебруарском испитном року пријавило је испите 144 кандидата, положило 127, пало 12, одустало пет, студије завршило пет. У мартовском испитном року пријавило је испите 211 кандидата, положило 125, пало 36, одустало 50, а студије завршило пет. У јунском испитном року пријавило је испите 674 кандидата, положило 603, пало 24, одустало 47, а студије завршило 22.

Ове године је било награђено 15 светосавских темата. Из доступних докумената видимо да је студент Тиослав Матић за израђени светосавски темат награђен са 500 дин. – поклон Трифуна Аранђеловића. Из Задужбине почившег проте Алексе Илића награђени су студенти: Б. Ковачевић, Г. Јуришић, Ј. Братић, А. Стефановић, Н. Бркић, Ј. Дајковић, Ф. Жолткевић, Ј. Павловић, А. Германовић и И. Севано. Светосавски темат суплента Ђока Слијепчевића награђен је из Фонда Београдске општине.

Захваљујући Светом архијерејском синоду ове године је 50 сиромашних студената добијало месечну помоћ у износу од 300 до 800 дин. Поред ове месечне помоћи, студенти су добијали годишње још по 2.000 дин. за упис, школске таксе и друге потребе. Стипендију је добијало 48 студената. Студент Спасоје Дедеић добијао је из Краљевог фонда месечну помоћ од 1.000 дин., из Фонда Станојла и Драгиње Петровић стипендирано је 13 студената са по 150 до 400 дин., Министарство просвете давало је једну стипендију од 450 дин., Друштво Св. Сава 11 стипендија од 200 до 300 дин., Велики управни савет Патријаршије Српске једну стипендију од 600 дин., Фонд Симе Игуманова једну стипендију од 500 дин., Зграда др Јосифа Димитријевића из Шибеника једну стипендију од 800 дин., Фонд епархије охридско-битољске две стипендије од 350 до 400 дин., Епархијски одбор скопске митрополије једну стипендију од 300 дин., Фонд епископа банатског др Георгија Летића пет стипендија од 500 до 600 дин., Фонд епархије банатске три стипендије од 500 дин., Епархијски фонд – Темишвар једну стипендију од 600 дин., Фонд Управног савета дабро-босанске митрополије пет стипен-

дија од 600 дин., Фонд Црквеног суда у Шибенику једну стипендију од 800 дин., Финансијска дирекција Бања Лука једну стипендију од 1.000 дин. годишње. Треба напоменути да је крајем 1934. основан Фонд митрополита црногорско-приморског Гаврила за сиромашне студенте Богословског факултета из Митрополије црногорско-приморске. Фонд у овој години није имао расхода. За сиромашне студенте Богословског факултета основала је фонд и Катарина А. Вучићевић за спомен свога почившег мужа Атанасија Вучићевића, свештеника из Малог Пожаревца. И овај фонд ове године није имао расхода.

У факултетском интернату на Косанчићевом венцу становало је око 50 студената, а хранило се 70. За већину њих издржавање по 300 дин. месечно плаћао је Свети архијерејски синод. Захваљујући патријарху Варнави и Синоду задужење код Београдске задруге за реновирање интерната ове године је исплаћено.

Факултет је од државе добијао скромна средства за набавку књига и часописа; без обзира на то библиотечки фонд је и ове године увећан: износио је 12.350 бројева (прошле године 12.230) и више од 30.000 свезака.

У вези са Удружењем студената нема нових података у односу на прошлу годину. Часопис *Богословље* и даље редовно излази под уредништвом др Димитрија Стефановића. Хор студената, који је ове године имао 65 чланова, посетио је Краљевску задужбину на Опленцу, где је певао на парастосу краљу Александру I.²⁰

Током школске **1935/36.** наставнички колегијум је остао без два редовна професора: др Теодор Титов је умро 20. децембра 1935, а Стеван Димитријевић је пензионисан 24. априла 1935.

У зимски семестар уписало се 258 студената (мушких 238, женски 20). Наших држављана било је 236, а из иностранства 22 и то: из Чехословачке један, Русије 15, Пољске један, Румуније три (Срби), Грчке један, Албаније један.

У летњи семестар уписало се 270 студената (мушких 249, женских 21). Наших држављана било је 246, а из иностранства 24 и то: Руса 21, румунских Срба два, Албанаца један. Уочљиво је да се број девојака које су студирале Богословски факултет повећава, а да је све мањи број странаца.

Према извештају успех студената у току године био је задовољавајући. У октобарском испитном року пријавило је 290 студената испите, положило 221, пало 50, а одустало 19. Студије је завршило 10 студената. У фебруарском испитном року пријавило је 429 студената испите, положило 345, пало 53, а одустало 31. Студије су завршила четири студента. У јунском испитном року испите је пријавило 968 студената, положило 875, пало 43 и одустало 50. Студије је завршило 20 студената. Дипломирало је током године 34 студента. Успеху студената се приписује и 16 награђених светосавских темата.

У овој години 87 студената примало је помоћ Српске православне цркве, која је месечно износила за наше држављане од 300 до 500 дин. а за стране студенте по 800 дин. Поред тога студенти су добијали 2.000 дин. по семестру за школске таксе. У току ове године Црква је помогла студенте наше држављане са 282.900 дин. а стране држављане са 112.700 дин. (укупно 395.600 дин.), што указује на то да је Црква водила рачуна о вредним и сиромашним студентима и да је имала интереса да добије свештенство са вишом богословском спремом. Поред помоћи од Цркве, из Краљевог фонда примао је месечно 1.000 дин. један сиромаш-

²⁰ Универзитет у Београду у 1934-35. години, Годишњи извештај Универзитета министру просвете, стр. 93-96, и 155-156.

шни студент, из Фонда Станојла и Драгиње Петровић девет студената примало је месечно од 150 до 400 дин., шест студената је примало месечно од 200 до 300 дин. од Друштва Св. Саве, по један студент примао је месечно од Великог управног савета Патријаршије 600 дин., из Фонда Симе Игуманова 500 дин., из Закладе др Јосифа Димитријевића из Шибеника 800 дин., од Скопске митрополије 300 дин., од епархије Пакрачке 100 дин. и из Фонда Црквеног суда у Шибенику 1.000 дин. годишње. Епархија Охридско-Битољска дала је двојници студената месечну стипендију од 400 дин., Фонд епархије Банатске пет месечних стипендија од 500 до 600 дин. и митрополија Дабро-Босанска шест по 600 дин. месечно.

У извештајима од 1933. године нема података колико је студената становало у студентском дому, већ се дају само подаци о броју студената који су становали у интернату Богословског факултета на Косанчићевом венцу: ове године око 70 сиромашних студената.

У извештају стоји да је библиотека у овој години увећала свој фонд за 150 наслова. Што се тиче часописа *Богословље*, Удружења студената и хора, нових података нема. Декан за ову годину био је Лазар Мирковић.²¹

У наставничком колегијуму дошло је до промене и током школске **1936/37**. На место др Викентија Вујића, који је изабран за епископа, за хонорарног професора на Катедри за Црквено право постављен је 16. децембра 1936. др Сергије Троицки, редовни професор Суботичког правног факултета. За редовне професоре постављени су 30. јуна 1937. др Филарет Гранић и др Радивој Јосић.

У зимски семестар уписало се 253 студента (227 мушких и 26 женских). Наших држављана било је 216, а страних 39 и то: Руса 30, Пољака један, Бугара два, Мађара два, Румуна два, Арбанаса један. У летњи семестар уписано је 286 студената (260 мушких и 26 женских). Наших држављана било је 259, а старних 27 и то: Чехословака један, Пољака два, Руса 15, Бугара два, Румуна један.

У октобарском испитном року пријављено је 258 испита, положено 219, није положило 47, а одустало се од 19 испита. Студије је завршило 13 студената. У фебруарском испитном року пријављено је 362 испита, положено 292, није положило 50, а одустало се од 19. Студије је завршило 11 студената. У јунском испитном року пријављено је 394 испита, положено 181, није положило 72, а одустало се од 41. Студије је завршило 12 студената. Током ове године дипломирало је 36 студената. Награђено је 18 светосавских радова.

Ове године Свети архијерејски синод помагао је месечно у износу од 300 до 800 дин. 70 студената, што је нешто мање него прошле године. Црквени питомци су такође добили по 2.000 дин. семестрално за трошкове уписа и школске таксе. И ове године Фонд Станојла и Драгиње Петровић стипендирао је 12 студената са 200-400 дин. месечно, Друштво Св. Сава 11 студената са 150-300 дин. месечно, Фонд епископа банатског др Георгија Летића пет студената са 600 дин. месечно, Фонд Банатске епархије тројицу студената, Фонд Дабро-Босанске епархије пет студената са 600 дин. месечно, Одбор митрополије Скопске једног студента са 300 дин. месечно, Заклада др Јосифа Димитријевића из Шибеника једног студента са 800 дин. месечно, Фонд епархије Охридско-Битољске два студента са 400 дин. месечно, Управни савет Патријаршије једног студента са 600 дин. месечно и Задужбина Симе Игуманова једног студента са 500 дин. месечно.

²¹ Универзитет у Београду у 1935/36. години, Годишњи извештај Ректора Универзитета са извештајима декана, 107-109.

Библиотека је ове године са скромним средствима незнатно увећала свој фонд. О факултетском интернату, часопису *Богословље* и Удружењу студената у овом извештају нема нових података. Хор студената, који броји 70 чланова, приредио је ове школске године неколико успешних концерата духовне музике у Београду на Коларчевом универзитету, у Новом Саду и Загребу.

Факултетски савет је у току школске године држао седам седница и решавао 85 предмета, што је најмање одржаних седница до тада. Декан ове године је био др Димитрије Р. Стефановић.²²

Школске **1937/38.** на Факултету је предавало 15 наставника: седам редовних професора²³, два ванредна професора²⁴, три доцента²⁵, три хонорарна професора²⁶ и један хонорарни наставник Црквеног певања²⁷. Промене у наставничком особљу биле су ове: г. Коста Манојловић, виши универзитетски учитељ вештина, јула месеца 1937. постављен је за ректора Музичке академије у Београду; контрактурални редовни професор Опште историје хришћанске цркве др Александар Доброклонски умро је 4. децембра 1937; хонорарни професор др Веселин Чајкановић, због измене факултетске уредбе, није предавао у летњем семестру.

Секретар факултета је и даље био Световид Кнежевић; указни асистенти били су Викентије Фрадински, који је вршио дужност библиотекара, и Милош Ердељан. Асистенти дневничари били су Љубомир Шарчевић, Благота Гардашевић и Славко Вукојевић, који је радио у секретаријату.

У зимски семестар уписан је 351 студент (320 мушких и 31 женских). Наших држављана било је 325, а страних 26 и то: Руса 15, Пољака три, Чеха један, Мађара два, Румуна пет. У летњи семестар уписан је 331 студент (247 мушких и 34 женских). Наших држављана било је 310, а страних 21 и то: Руса 13, Бугара један, Мађара један, Румуна три, Пољака два, Чеха један.

У октобарском испитном року студенти су пријавили 369 испита, положили 271, а нису положили 44, а одустала од полагања 54 студента. Студије је завршило 15 студената. У фебруарском испитном року пријављен је 371 испит, положено 267, није положено 42, а одустала су од полагања 62 студента. Студије је завршило осам студената. У јунском испитном року студенти су пријавили 395 испита, положили 273, није положило 85 студената, а од полагања одустало њих 37. Студије је завршило 16 студената.

И ове године радио је велики број студената светосавске темате. Награђено је 25 радова и то: Краљевом наградом један, из Задужбине Луке Ћеловића два, даром Светог архијерејског синода два, из Задужбине поч. проте Алексе Илића 19, наградом Чехословачке владе један.

Ове године је Свети архијерејски синод нашим и страним студентима доделио 88 стипендија у истом износу као прошле године. Доста студената је примало стипендије од разних фондова: Фонд Станојла и Драгиње Петровић стипендирао је пет студената са по 600 дин. месечно, Друштво Св. Сава девет студената са

²² Универзитет у Београду у 1936/37 години, Годишњи извештај Ректора Универзитета са извештајима декана, 71-73.

²³ Др Драгутин Анастасијевић, др Димитрије Стефановић, др Лазар Мирковић, др Борислав Лоренц, др Радослав Грујић, др Филарет Гранић, др Радивоје Јосић.

²⁴ Др Јордан Илић и др Душан Глумац.

²⁵ Др Атанасије Поповић, др Јустин Поповић, др Петар Ђорђевић.

²⁶ Др Владимир Р. Петковић, др Веселин Чајкановић и др Сергије Троицки.

²⁷ Г. Бранко Цвејић.

300 до 500 дин. месечно, Управни одбор Горњо-Карловачке епархије шест студената са по 600 дин. месечно, Управни одбор епархије у Плашком три студента са по 600 дин. и Црквена општина у Сарајеву два студента са по 400 дин. Фонд патријарха Гаврила Дожића, основан 1934. са основним улогом од 25.000 дин., намењен сиромашним студентима Црногорско-Приморске епархије, потврђен је од Сената Универзитета тек 5. фебруара 1937. Тиме су створени услови да се у следећој школској години сиромашним студентима одреди помоћ из прихода овог фонда. Министар просвете је 20. априла 1938. одобрио Фонд поч. проф. др Александра Доброклонског у износу од 15.000 дин., из чијег ће се прихода награђивати светосавски темати из Опште историје хришћанске цркве.

У овом извештају констатује се да је интернат Богословског факултета тескобан и да не одговара условима школског интерната. Материјално старање о интернату још пре две године преузео је Свети архијерејски синод. Изражена је нада да ће се настојањем и старањем патријарха Гаврила и осталих архијереја подићи модеран интернат у коме би био смештен већи број студената, што би допринело да Богословски факултет још боље одговори своме задатку.

У извештају се истиче оптерећеност пословима деканске канцеларије, у којој раде секретар и два помоћника. Током ове школске године кроз ову канцеларију прошло је 2.832 предмета.

За набавку књига за библиотеку, поред скромних буџетских средстава, коришћене су и студенске уплате које су износиле по 20 дин. семестрално. Библиотека је на крају ове школске године имала 31.290 бројева. Читаоницу библиотеке је у току године користило око 4.000 лица. Књиге из библиотеке могли су износити наставници и студенти по препоруци професора а по одобрењу декана, који је по положају био и управник библиотеке.

На крају извештаја констатује се да је ургентно да се подигне нова зграда Богословског факултета, на коју се чека 18 година, од почетка рада. Садашња зграда је неподесна и за њу се плаћа велика кирија. Нова зграда би се могла подићи када би се годишња кирија употребила за отплату дуга подигнутог код Државне хипотекарне банке ради подизања факултетске зграде.

У школској **1938/39.** међу сталним наставницима биле су следеће промене: потврђен је избор др Јордана Илића у звање редовног професора и др Атанасија Поповића у звање ванредног професора; за приватног доцента изабран је др Ђоко Слијепчевић, професор гимназије у Београду; међу хонорарним професорима ангажованим са других факултета ове године није био др Веселин Чајкановић, професор Историје религије; пет стално запослених професора било је на факултету ангажовано да хонорарно предају предмете јер није било кредита да се за упражњена места изаберу стални наставници. Уместо асистента Љубомира Шарчевића, који је поднео оставку, изабран је др Саво Ђукановић. Других промена у односу на прошлу годину када је у питању службено особље није било.

У зимском семестру уписано је 343 студента (мушких 310, женских 33); наших држављана 316 а из иностранства 27 (међу страним студентима највише је било Руса). У летњем семестру уписан је 331 студент (229 мушких и 32 женска); наших држављана 299, а страних 32 и то: Руса 23, Чеха два, Пољака један, Мађара два, Румуна два и Срба из Америке два.

Успех на испитима је и даље био добар. У октобарском року студенти су пријавили 210 испита, положили 182, нису положили 16, одустало 12. Студије је

завршило 12 студената. У фебруарском испитном року пријављено је 359 испита, положено 281, није положено 39, одустало се од 39 испита. Студије је завршило 10 студената. У јунском испитном року пријављено је 662 испита, положено 472, није положено 86, одустало се од 64. Студије су завршила 32 студента.

Ове године о Светом Сави награђено је 18 светосавских темата. Један рад је награђен краљевом наградом, један из Фонда Луке Ћеловића, 15 из Фонда поч. А. Илића и један из Фонда поч. митрополита Антонија.

Свети архијерејски синод је ове године дао 98 стипендија нашим и страним студентима у истом износу као и прошле године. Овоме треба додати и семестралну помоћ од 1000 дин. за школске потребе. Фонд Станојла и Драгиње Петровић стипендирао је пет студената, Епархија Бачка пет и Дабро-босанска четири.

У интернату на Косанчићевом венцу ове године становало је просечно 50 студената. Средства за њихово издржавање и даље је обезбеђивао Свети архијерејски синод. У извештају се каже да је на купљеном земљишту од Београдске општине средствима Српске цркве, близу општинског имања „Пионир“, почела градња модерног интерната за студенте (то је зграда данашње Богословије Св. Саве). Радове су изводили арх. Александар Дероко, професор Техничког факултета, и арх. Петар Анагности, асистент Техничког факултета.

Настава се, према извештају, нормално одвијала. Посећеност часова била је задовољавајућа. Наставници су своје научне радове штампали у часопису *Богословље* и у другим стручним часописима у земљи и иностранству. Факултетски савет одржао је 10 седница на којима се решавао 131 предмет. Особље Деканата (секретар и два помоћника) били су преоптерећени послом: кроз канцеларију је током године прошло 3.900 предмета.

Поред опште факултетске библиотеке било је 12 научних завода-семинара:

- 1) Семинар за Свето писмо Старог завета, основан 1934, управник др Душан Глумац, ванредни професор, асистент Милош Ердељан;
- 2) Семинар за Свето писмо Новог завета, основан 1921, управник др Димитрије Стефановић, редовни професор;
- 3) Семинар за Догматику и Упоредно богословље, основан 1921, управник др Јустин Поповић, доцент;
- 4) Семинар за Морално богословље, основан 1921, управник др Атанасије Поповић, доцент;
- 5) Семинар за Апологетику, основан 1923, управник др Радивој Јосић, редовни професор;
- 6) Семинар за Општу историју хришћанске цркве и Патрологију, основан 1921, управник др Филарет Гранић, редовни професор;
- 7) Семинар за Историју српске цркве, основан 1921, управник др Радослав Грујић, редовни професор, члан Семинара др Ђоко Слијепчевић, приватни доцент;
- 8) Семинар за Црквено право, основан 1921, дужност управника врши Декан факултета, члан Семинара хонорарни професор др Сергије Троицки;
- 9) Семинар из Литургије, основан 1921, управник др Лазар Мирковић, редовни професор;
- 10) Семинар за Омилитику и Пастирско богословље, основан 1921, дужност управника врши др Димитрије Стефановић, редовни професор, члан Семинара др Радивој Јосић, редовни професор;
- 11) Семинар за Философију, основан је 1921, управник др Борислав Лоренц, редовни професор;
- 12) Семинар за Педагогику са Методиком хришћанске религијске наставе, основан 1921, управник др Јордан Илић, редовни професор.

Декан је био управник опште факултетске библиотеке, а руководилац др Викентије Фрадински, асистент. Од скромних буџетских средстава и студенских уплата по 20 дин. семестрално у фонд библиотеке купљен је и ове године један број књига за општу библиотеку и за семинаре. За набавку књига општој библиотеци додељено је 2.733 а семинарима 832 дин. Наставник за Руски и Црквенословенски језик добио је 833 дин. да купи неопходне књиге за ове предмете. Општа библиотека на крају ове године имала је 13.500 бројева са више од 32.000 свезака. Читаоницу библиотеке посетило је ове године око 3.500 студената и осталих интелектуалаца.

Богословље, часопис Факултета, као и *Светосавље*, часопис Удружења студената, излазили су редовно. Хор студената је ове године уз материјалну помоћ Светог архијерејског синода и универзитетских власти приредио дочек студентима Софијског теолошког факултета, који су осим Београда посетили: Оплепац, Крагујевац, манастир Жичу, Сарајево, Нови Сад и Сремске Карловце.

На крају извештаја истакнуто је да је најхитнија потреба Факултета да се подигне нова зграда за извођење наставе, јер је Факултет смештен у више приватних зграда, за које се плаћа прилично велика кирија. Факултет је покренуо предлог да се код Хипотекарне банке подигне кредит од 6.000.000 дин. ради подизања нове зграде на универзитетском земљишту, поред нове зграде Правног факултета. За нову зграду факултета била је урађена и идејна скица. Од овог предлога ове године није било ништа, па ће Факултет почетком наредне школске године код надлежних власти предузети потребне мере да се ово питање реши.

Декан ове школске године био је др Радивој Јосић.²⁸

Годишњи извештај Богословског факултета Ректорату **1939/40.** јесте последњи извештај пре избијања Другог светског рата. Уз извештај је послат и пропратни акт у ком се каже да на Богословском факултету „није било прекида предавања од 22. XII тек. године“ и да су испити одржани редовно у првој половини месеца фебруара и марта.

Када је у питању наставно особље, током године било је промена: на Катедри за Црквену историју са помоћним историјским наукама изабрани су за доценте др Викентије Фрадински, који је вршио дужност библиотекара, за предмет Историја хришћанске цркве, и приватни доцент др Ђоко Слијепчевић за предмет Историја Српске цркве; за ванредне професоре изабрани су доценти др Јустин Поповић на Катедри за Догматику и др Петар Ђ. Ђорђевић на Катедри за језике и остале помоћне науке Светог писма, за предмете Руски и Црквенословенски језик; др Сергије Троицки, редовни професор Правног факултета у Суботици, изабран је 28. новембра 1939. за хонорарног професора Црквеног права на период од три године. Шест важних катедара (Свето писмо Старог завета, Упоредно богословље, Омилитика и Пастирско богословље, Црквено право, Црквена уметност и Црквено појање са историјом музике) нису ни ове године биле попуњене сталним наставницима; ове предмете хонорарно су предавали: Д. Стефановић – Пастирско богословље, Р. Јосић – Омилитику, Д. Глумац – Свето писмо Старог завета, Јустин Поповић – Упоредно богословље; Црквену уметност предавао је професор Филозофског факултета др Владимир Петковић, Црквено право професор Правног факултета у Суботици др Сергије Троицки и Црквено певање професор гимназије Бранко Цвејић.

²⁸ Универзитет у Београду 1938/39. Годишњи извештај Ректора Универзитета са извештајима декана и другим извештајима.

Научни часопис *Богословље* излази већ 15 година четири пута годишње у свескама од шест до осам табака. Часопис је и даље штампан у 1000 примерака. Око 67 бројева било је намењено разним установама за размену. Добијени часописи и књиге завођени су у општој библиотеци Факултета.

Током ове године наставници су из Фонда Луке Ћеловића добили 40.000 дин. помоћи за научне радове. Осам наставника, по одлуци Факултетског савета од 10. јуна и Сената Универзитета од 22. јуна 1940, добили су по 4.000 дин. за одлазак у иностранство ради научног рада и куповине књига за свој семинар: др Димитрије Стефановић, др Борислав Лоренц, др Радивој Јосић, др Јордан Илић, др Атанасије Поповић, др Петар Ћорђић, др Викентије Фрадински и др Јустин Поповић. Из истог фонда професор др Душан Глумац добио је 4.000 дин. за одлазак на конгрес у Букурешт, а толики износ је додељен и за штампање часописа *Богословље*.

Општа библиотека Богословског факултета и 12 семинарских библиотека повећале су током године фонд за 523 броја, те сада имају 14.023 књиге, око 33.000 свезака. Управник библиотеке је по положају декан Факултета, а руководилац Благота Гардашевић, коме помаже др Саво Ђукановић, асистент-дневничар.

Ове године уписано је 260 студената на све четири године. Странаца је било 27 и то: из Бугарске четири, Румуније три, Мађарске три, Чешке четири, Русије 11, Пољске један и САД један. Према извештајима наставника, предавања и семинарске вежбе биле су добро посећене, па су и резултати испита били добри. У октобарском року пријављено је 353 испита, положено 303, није положено 24, а одустало је од њих 26 студената; у фебруарско-мартовском испитном року пријављено је 306 испита, положено 227, није положено 49, одустало се од 30 испита; у јунском року пријављено је 638 испита, положено 492, није положено 99, одустало је од испита 47 студената. У овој години на Богословском факултету положено је 1022 испита, није положено 172, а кандидати су одустали од 103 испита. Дипломирало је 55 студената (22 у октобарском року, пет фебруарско-мартовском и 28 у јунском). Такође, два кандидата су положили усмене испите за докторске студије.

Ове године награђено је 13 светосавских темата. Краљевом наградом од 2.000 дин. награђена је Олга Генкељ за рад *Човек у светлости хришћанске етике*. Из Фонда Луке Ћеловића са 2.000 дин. награђен је Анастас Дахненко за рад *Прописи о култској чистоћи и јелима код Јевреја с обзиром на друге народе*. Са 1.000 дин. Савеза набављачких задруга државних службеника награђен је Гојко Стојчевић за рад *Свештеник пастир и задругарство*. Са истом наградом награђена је и Олга Генкељ из Фонда митрополита Антонија за рад *Висока теолошка школа у Кесарији Палестинској*. Из Фонда протојереја Алексе Илића са 2.000 дин. награђени су Боривоје Поповић за рад *Вечна вредност Старог завета с обзиром на најновије нападаје на Стари завет* и Миливоје Станковић за рад *Однос између човековог морала и богопознања*. Са 1.500 дин. награђен је Добривоје Нешковић за рад *Човек у светлости хришћанске етике*, са 1.200 дин. Никола Вукчевић за рад *Значај поста за васпитање*, са 700 дин. Никола Санукевић, Мило Радуновић, Ђорђе Пејовић и Урош Јованкин за рад *Философија Божидара Кнежевића*. Са 500 дин. награђени су Стојан Лазаревић за рад *Човек у светлости хришћанске етике* и Урош Јованкин за рад *Исус Христос и Стари завет*.

Најбољи дипломирани студенти – Владимир Мијатовић из Бугојна и Бранко Чулић из Сарајева – завршили су Богословски факултет са просечном оценом 9,04. За постигнути успех награђени су са по 1.000 дин. из Фонда Луке Ћеловића.

Свети архијерејски синод стипендирао је ове године 83 студента (68 студена-

та наших држављана и 15 страних држављана). Фонд Станојла и Драгиње Петровић стипендирао је пет студената, Друштво Св. Саве 10 студената са по 200-400 дин. месечно, епархија Бачка пет, Дабро-босанска пет, Скопска једног са 300 дин. месечно, Жичка два са истим месечним износом, и Далматинска једног.

У дому студената Богословског факултета на Косанчићевом венцу становало је и хранило се 47 студената, а повремено се повећавао број за четири до пет само оних који су се ту хранили. Овај тескобни и нехигијенски дом биће замењен новим на Карабурми, који је ове године саграђен. Уколико политичке прилике дозволе, дом ће током идуће године бити усељен.

У вези са радом Удружења студената нема нових података у односу на претходне године. Хор студената је ове године бројао око 60 чланова. Приредио је неколико успешних коцерата духовне музике о Ускршњим празницима. Узвратио је прошлогодишњу посету студентима Православног богословског факултета у Софији, којом приликом је у Софији, Пловдиву и неким другим местима у Бугарској одржао неколико концерата.

Административне послове факултета, поред секретара Световида Кнежевића, вршили су чиновник-званичник Славко Вукојевић и асистент-дневничар Чедомир Драшковић. Кроз деловодни протокол Деканата прошло је ове школске године 2.327 предмета.

Поред својих редовних послова факултетски савет се ове године посебно бавио питањем попуњавања шест непопуњених места на катедрама. Изузетним залагањем декана др Радослава Грујића, буџетом је предвиђено једно место за редовног професора, једног доцента и пет асистената, који би требало да поуне годинама упражњена места на катедрама и да се баве научним дисциплинама. Савет се бавио и питањем подизања нове зграде Богословског факултета поред зграде Правног факултета. Због тешких политичких и финансијских прилика, напори чињени у овом правцу остали су без резултата.

У свему што је изложено уочљиви су следећи проблеми са којима се факултет сусрео током двадесет година свога рада. Велики проблем представљао је недостатак кадра. После двадесет година рада шест катедри било је попуњено хоноرارним наставницима, већином са овог факултета а нешто мање са других факултета. Оптерећеност наставника била је велика с обзиром на то да се број студената из године у годину увећавао. Уочљиво је да је пролазност студената на испитима и поред свих проблема била задовољавајућа. Други велики проблем представљало је то што Факултет ни после двадесет година није имао своју зграду. Факултет је у почетку радио у више зграда да би се крајем 1932. преселио у део зграде у улици Краља Петра 2. Ту су на скученом простору били смештени: деканат, слушаонице, семинари и библиотека. И у оваквом простору неке од просторија користили су Ликовна академија и Философски факултет. За коришћење ове зграде плаћана је висока кирија од које је могла да се враћа позајмица за подизање нове зграде. Трећи проблем је недостатак модерног интерната за смештај студената, што се одражавало на њихов успех. Пред почетак Другог светског рата средствима Цркве саграђен је нови интернат на Карабурми, али није могао бити усељен због избијања рата. Неки од поменутих проблема били су на помолу да се реше, али је њихову реализацију омео рат. После рата Факултет се у новим политичким околностима сусрео са новим проблемима. Период од краја рата и обнављања рада Факултета до његовог искључења са Универзитета представља целину за себе и биће посебно обрађен.